

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSÁNAK HIVATALA
AZ ENSZ ÁLTAL AKKREDITÁLT NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNY

Az alapvető jogok biztosa
mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-2638/2020. számú ügyben
a Gárdonyi Rendőrkapitányság Martonvásári Rendőrőrs látogatásával
összefüggésben

*Előadó: Dr. Mézes Norbert
Dr. Izsó Krisztina*

Érintett szerv:
Gárdonyi Rendőrkapitányság Martonvásári Rendőrőrs

2020.

**Az alapvető jogok biztosa mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus
jelentése
az AJB-2638/2020. számú ügyben**

Előadó: dr. Mézes Norbert

Összefoglaló

A nemzeti megelőző mechanizmus feladatkörében eljáró alapvető jogok biztosa (a továbbiakban: NMM) és két munkatársa 2020. május 7-én a Gárdonyi Rendőrkapitányság Martonvásári Rendőrőrsére (a továbbiakban: Objektum) látogattak. A 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelettel kihirdetett veszélyhelyzetre tekintettel az NMM a látogatást előre bejelentette.

A látogatás célja az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány (a továbbiakban: járvány) megelőzése, illetve következményeinek elhárítása érdekében tett intézkedések ellenőrzése, valamint annak vizsgálata volt, hogy a rendőrségi fogvatartottak jogait a veszélyhelyzet miatt elrendelt korlátozások hogyan érintették.

A látogatócsoport tagjai megtekintették az Objektum előállító helyiségét, hivatali helyiségeit, és interjúkat készítettek a személyi állomány négy tagjával.

Az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) által a rendőrség vezetői állománya részére kiadott, szakmai iránymutatásként szolgáló egészség-megőrzési és közegészségügyi rendőrségi feladatokról szóló eljárásrend előírásainak az Objektum bejáratánál felállított kézfertőtlenítő készülék, a fogvatartottak számára kijelölt mellékhelyiség higiénés állapota, a szolgálati gépkocsi csomagtartójába készített egyéni védőfelszerelések és fertőtlenítő eszközök megfelelték.

A látogatáskor fogvatartott nem tartózkodott az épületben. A rendőrök a veszélyhelyzet kihirdetését követően foganatosított rendőri intézkedés során koronavírus-fertőzés gyanús személyt nem szállítottak az Objektumba. Az Objektum vezetése a járványhelyzet kihívásaira reagálva az előállítás végrehajtásával érintett helyiségekben mind a fogvatartottak, mind a személyi állomány védelmét célzó előírásokat teljesítette és az előállított jogainak érvényesülését biztosító feltételeket a veszélyhelyzet körülményei között is megfelelően biztosította.

1. Az eljárás megindulása

A 2011. évi CXLI. törvénnyel kihirdetett kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) 1. cikke értelmében annak „*célja egy olyan rendszer létrehozása, amelyben független nemzetközi és nemzeti testületek – a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából – olyan helyszínekre látogatnak el rendszeresen, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól*”.

A Jegyzőkönyv 3. cikke szerint – az 1. cikkben megfogalmazott cél megvalósítása érdekében – valamennyi „*részes állam belföldi szinten létrehoz, kijelöl vagy fenntart egy vagy több látogató testületet (a továbbiakban: nemzeti megelőző mechanizmus) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozása érdekében*”.

Magyarországon 2015. január 1-jétől nemzeti megelőző mechanizmusként az alapvető jogok biztosa jár el, aki az említett feladatainak teljesítése során a fogvatartási helyeken a

szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot beadvány és alapvető joggal összefüggő visszasság hiányában is rendszeresen vizsgálja.¹

A Kínzás és Más Kegyetlen, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőző Albizottság (Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – továbbiakban: SPT) által 2020. március 25-én elfogadott CAT/OP/10 számú Tanács (a továbbiakban: Tanács) rámutat arra, hogy a kínzás, és a kegyetlen, embertelen, vagy megalázó bánásmód és büntetések tilalmát kivételes körülmények fennállása esetén és veszélyhelyzet során is biztosítani kell.² A Tanács szerint az egyes országokban működő nemzeti megelőző mechanizmusok maguk dönthetnek a járványhelyzetben az általuk legmegfelelőbbnek tartott intézkedésekről.³ A nemzeti megelőző mechanizmusoknak a koronavírus-járvány során a társadalmi érintkezésekre vonatkozó korlátozások figyelembe vételével kell gyakorolniuk a mandátumukat.⁴

1.1. A látogatás helyszíneinek kiválasztása

A sajtóban megjelent híradások szerint Magyarországon az egészségügyi szervek 2020. május 7-ig a legtöbb Covid-19-pozitív esetet Budapesten azonosították. Az igazolt esetek számát tekintve Pest megye a második, Fejér megye a harmadik helyen állt.⁵ Az NMM a Jegyzőkönyv 20. cikk e) pontjára figyelemmel, mely szerint a feladatai teljesítése érdekében a felkeresni kívánt helyeket szabadon megválaszthatjan, úgy döntött, hogy a rendőrségi előállítás végrehajtásának körülményeit egy Fejér megyei kisvárosban, Martonvásárban lévő Objektum látogatása keretében vizsgálja.

1.2. A vizsgálat célja és szempontjai

A koronavírus-járvány okozta veszélyhelyzetben az NMM feladatának tekinti annak ellenőrzését, hogy a járvány terjedésének megelőzése érdekében alkalmazott intézkedések mennyiben érintik a fogvatartottak alapvető jogait. A nemzeti megelőző mechanizmus látogatásának célja a CPT által megfogalmazott ajánlások megvalósulásának, a rendőrségi előállítás és a kapcsolódó fogvatartotti szállítás, valamint az előállítás körülményeinek vizsgálata volt a járványügyi veszélyhelyzet idején. Az NMM vizsgálatának további szempontja volt, hogy az Objektum a veszélyhelyzet idején az ott tartózkodó szabadságuktól megfosztott személyek és a szolgálatot teljesítő munkatársak fertőzés elleni védelme érdekében milyen intézkedéseket tett, illetve számukra milyen védőfelszerelést biztosított.

A látogatás a fogvatartás körülményeit a következő szempontok szerint vizsgálta:

- intézkedések a koronavírus- fertőzés megelőzésére,
 - o a betegség-megelőzést szolgáló tájékoztató és figyelemfelhívó anyagok,
 - o a rendelkezésre álló egyéni védőeszközök és fertőtlenítő szerek,
- a koronavírus-fertőzés gyanúja esetén alkalmazandó rendőri intézkedések,
- a fogvatartottak elfogásának körülményei, különös tekintettel a kényszerítő eszköz alkalmazására,
- a fogvatartottak szállítása, különös tekintettel a speciális higiénés szabályok alkalmazására,

¹ Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 39/A. § és 39/B. § (1) bekezdés.

² Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (adopted on 25th March 2020) (a továbbiakban: Advice of the SPT) I/5. pont. <https://undocs.org/CAT/OP/10>

³ Advice of the SPT I/6. pont

⁴ Advice of the SPT IV/11. pont

⁵https://dunaujvaros.com/hirek/202005/jarvany_3150_fo_fertozott_fejer_megyeben_is_lassan_emelkedett

- az épület és a helyiségek állapota a fogvatartottak biztonsága és szükségletei szempontjából,
- az előállított személyek elhelyezése az előállító helyiségben,
- a fogvatartottak tájékoztatása az előállító helyiségbe történő elhelyezéskor,
- bánásmód az Objektumban,
- kapcsolattartáshoz való jog érvényesülése: a közeli hozzátartozóval vagy harmadik féllel és a védővel való kapcsolatfelvétel lehetősége a veszélyhelyzet idején,
- sérülés vagy betegség jelzése esetén az előállított személy orvosi ellátása, a választott orvos általi vizsgálat lehetősége.

A 2020. évi NMM látogatások kiemelt szempontja a fogvatartottak szállítási körülményeinek vizsgálata. Ennek megfelelően a helyszíni vizsgálat az előállított személyek veszélyhelyzet idején történő szállítására is kiterjedt.

1.3. A nemzeti megelőző mechanizmus hatásköre

A nemzeti megelőző mechanizmus alapvető feladata, hogy a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából olyan helyeket látogasson, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól. A Jegyzőkönyv 4. cikk 2. pontja értelmében szabadságelvönás mindennemű fogva tartást vagy bebörtönzést jelent, valamint egy személy elhelyezését olyan állami vagy magántulajdonú, őrizetbe vételi környezetben, amelyet az illető valamilyen bírói, közigazgatási vagy más hatóság utasítására önként nem hagyhat el.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 97. § h) pontja szerint fogvatartott, „*akit törvény, illetőleg törvény alapján kiadott hatósági határozat alapján a szabad mozgáshoz és tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogában korlátoznak (őrizetbe vett, előzetesen letartóztatott, közbiztonsági őrizetben lévő, elfogott és előállított, elővezetett).*” Az Rtv. 97. § h) pontja alapján az Objektum a Jegyzőkönyv 4. cikk szerinti fogvatartási hely.

1.4. Az érintett alapvető jogok

- *Az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak tiszteletben tartásához és védelméhez való jog:* AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége. [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés]
- *Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.* Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. . [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés]
- *Egészséghez fűződő jog:* Mindenkinnek joga van a testi és lelki egészséghez. [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés]

1.5. Az alkalmazott jogszabályok, állásfoglalások, iránymutatások

Nemzeti jogforrások:

- Magyarország Alaptörvénye;
- az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.);
- az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Emberi Jogok Európai Egyezménye);

- a Strasbourgban, 1987. november 26-án kelt, a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezmény kihirdetéséről szóló 1995. évi III. törvény;
- a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1988. évi 3. törvényerejű rendelet;
- a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni Egyezmény Fakultatív Jegyzőkönyvének kihirdetéséről szóló 2011. évi CXLIII. törvény (a továbbiakban: Jegyzőkönyv);
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.);
- a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati szabályzat);
- a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet);
- az ORFK által kiadott 29000/3485-59/2020.ált. számú, a 2020. évben azonosított új koronavírus kapcsán elrendelt veszélyhelyzetből adódó egészségmegőrzési és közegészségügyi tárgyú rendőrségi feladatokról szóló eljárásrend (a továbbiakban: Eljárásrend);
- az ORFK által kiadott 29000/8615-4/2020.ált. számú, a rendőri intézkedésekkel kapcsolatos ajánlások a járványügyi veszélyhelyzettel összefüggésben (a továbbiakban: Ajánlások).

Nemzetközi források:

- A CPT 2. Általános Jelentése [CPT/Inf (92) 3];
- A CPT 12. Általános Jelentése [CPT/Inf (2002) 15];
- A CPT 21. Általános Jelentése [CPT/Inf (2011) 28];
- A CPT a fogvatartottak szállításáról szóló jelentése [CPT/Inf (2018) 24];
- Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 5 to 16 December 1999 [CPT/Inf (2001) 2];
- Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 24 March to 2 April 2009. [CPT/Inf (2010) 16];
- Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 3 to 12 April 2013 [CPT/Inf (2014) 13];

1.6. A látogatás módszere

A Jegyzőkönyv 4. cikk 1. pontjának értelmében az államnak a nemzeti megelőző mechanizmus látogatásait bármely, a joghatósága és ellenőrzése alatt álló helyen lehetővé kell tennie, ahol embereket valamely hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával a személyes szabadságuktól megfosztják vagy megfoszthatják.

A nemzeti megelőző mechanizmus feladatainak teljesítése körében az NMM személyesen és munkatársai útján is eljárhat.

A látogatás a veszélyhelyzetből fakadó felkészülés biztosítása, valamint a fogvatartottak és a látogatócsoport tagjainak a vírusfertőzéssel szembeni védelme érdekében előre bejelentett módon történt. A látogatócsoport tagjai a 'do no harm' elvet⁶ tiszteletben tartva, a

⁶ Tanács I/4. pont

veszélyhelyzet okozta szükségszerű korlátozásokra⁷ figyelemmel, a látogatás során védőfelszerelést viseltek, továbbá a személyes meghallgatások során megfelelő távolságot tartottak. A látogatócsoport tagjai a járványügyi veszélyhelyzetben alkalmazandó előírásokat⁸ betartva járták végig az Objektum azon helyiségeit, ahol a fogvatartottak megfordulhatnak, megtekintették azok berendezését és felszerelését. A fogvatartottakra vonatkozó iratokba betekintettek, egyes iratokról másolatot kaptak, néhány irat a látogatást követően került megküldésre.

A személyes meghallgatások előzetesen kidolgozott, iránymutatásként szolgáló kérdéssor alapján történtek.

1.7. Szankciók tilalma

A Jegyzőkönyv 21. cikke értelmében semmilyen hatóság és tisztviselő nem rendelhet el, nem alkalmazhat, nem engedélyezhet, és nem tűrhet el semmilyen személy vagy szervezet elleni szankciót, ha az illető a nemzeti megelőző mechanizmussal akár valós, akár hamis információkat közölt, és az adott személyt vagy szervezetet semmiféle más jellegű hátrány sem érheti.

A látogatás vezetője: Dr. Kozma Ákos

A látogatás résztvevői: Dr. Mézes Norbert
Dr. Izsó Krisztina

A látogatás időpontja: 2020. május 7.

2. Tényállás és megállapítások

2.1. Gárdonyi Rendőrkapitányság Martonvásári Rendőrőrs

A rendőrőrsön előállító helyiség⁹ és előállításra használt hivatali helyiségek, illetve nyomozati cselekmények végrehajtására szolgáló helyiségek találhatóak.

A rendőrségi objektumban 1 db előállító helyiség található, azonban a közrendvédelmi és a nyomozati feladatokat ellátó rendőrök hivatali helyiségeiben is történhet előállítás. Külön helyiségben található a fogvatartottak részére rendszeresített WC és mosdó.

A látogatás a fogva tartás fizikai körülményei kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.2. Előállítottak szállításának körülményei

A CPT több jelentésében¹⁰ hangsúlyozza, hogy a megfélemlítés és a fizikai bántalmazás veszélye közvetlenül az őrizetbe vétel után a legnagyobb, a rendőrségi objektumba szállítás során is érheti rossz bánásmód, például bántalmazás vagy fenyegetés a fogvatartottakat.

⁷ Tanács I/7. pont

⁸ Lásd az Eljárásrend II-III-IV. fejezeteit

⁹ Szolgálati szabályzat 2. § 6. pont.

¹⁰ CPT 21. általános jelentés [CPT/Inf (2011) 28] 19. pont.

Az Eljárásrend IV. fejezet 2. pontja szerint „(...) a szolgálati járművekben az állomány részére szórófejjel ellátott, flakonos kiszerezésű, vírus-, baktérium-, és gombaölő hatású felületfertőtlenítő szer elhelyezése szükséges.”

Az Eljárásrend IV. fejezet 3. pontja úgy rendelkezik, hogy „a műanyag/nejlön takarófóliát valamennyi, intézkedés alá vont személy szállítására szolgáló, nem mosható ülőfelületű kárpitozással rendelkező szolgálati gépjárműben biztosítani kell.”

Az Objektum udvarán megtekintett szolgálati gépjármű újszerű állapotú és a hátsó ülése biztonsági övekkel felszerelt volt. A szolgálati gépkocsikat a koronavírus járvány megjelenésekor ózonnal fertőtlenítették. Koronavírus fertőzésnek kitett személy szállítása esetén a rendőrök kötelesek a gépjármű soron kívüli fertőtlenítéséről gondoskodni.

A közterületi feladatokat ellátó rendőri állomány számára a szájmascikon felül a kesztyű viselését is elrendelte a rendőrkapitány. A szállítás esetén az előállított személy is kesztyűt és maszkot kap, továbbá a gépjármű nem mosható felületű üléseinek védelmére védőhuzatot alkalmaznak. A rendőrök a szállítást követően az ülésvédőt fertőtlenítik.

Ha az intézkedés alá vont személlyel kapcsolatban a fertőzöttség gyanúja merül fel, az intézkedő rendőröknek a teljes testüket takaró overallt kell felvenniük. A különböző méretű overallok a kesztyűkkel, a kézfertőtlenítővel és ülésvédő huzattal együtt a szolgálati gépkocsi csomagtartójában voltak elhelyezve.¹¹

A napi szintű eligazítások tárgya a fertőtlenítő szerek és védőfelszerelések megfelelő és kötelező használata a fogvatartottak szállítása során, illetve annak ellenőrzése, hogy a szolgálati gépkocsik csomagtartójában az előírt védőeszközök megtalálhatók-e.

A látogatás az előállítottak szállítási körülményei kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.3. Fogvatartott előállítása az Objektumban

*Az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerint az előállítás rövid időtartamú, legfeljebb 8 órán át tartó fogva tartás, amelyet a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, legfeljebb 4 órával meghosszabbíthat. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.*¹² Az Objektumban 2020.01.01-től a látogatásig 24 férfit és 6 nőt állítottak elő, de a látogatáskor az előállító helyiségben előállított személy nem tartózkodott.

A rendőri szervek által alkalmazott Eljárásrend V. fejezet F) pont 3. alpontja szerint „Amennyiben az eljárással érintett személy /intézkedés alá vont személy (...) esetében felmerül a fertőzés gyanúja a személyi állomány tagja haladéktalanul intézkedik az érintett személy elkülönítésére és telefonon értesíti az OMSZ-t.”¹³

Koronavírus fertőzés gyanúja esetén az intézkedésben résztvevő rendőröknek egy kockázatbecslő kérdőívet kell kitölteniük, amit elküldenek a csapatorvosnak, aki további intézkedéseket határozhat meg.

A CPT a rendőrségi fogva tartás kapcsán hangsúlyozta, hogy a „rendőrségi őrizetbe vett személyeket haladék nélkül, világosan tájékoztatni kell minden jogukról”.¹⁴

Az Rtv. 33. § (4) bekezdése értelmében az „előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.”

A Szolgálati szabályzat 31. § (2) bekezdése szerint ”A fogvatartott tényleges elhelyezése az előállító egységben belül az előállító helyiségben történik.”

¹¹ Ld. Melléklet, (6) kép

¹² Lásd az Rtv. 33. § (3) bekezdését.

¹³ Országos Mentőszolgálat

¹⁴ CPT/Inf (92) 3, 37. pont.

Az előállítások leggyakrabban tettenérés vagy bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt történnek. Ha a járőröknek koronavírus fertőzöttel vagy azzal kapcsolatba került személyrel szemben kell intézkedniük, azt azonnal jelezniük kell a tevékenység-irányítási központ (a továbbiakban: TIK) felé. A TIK egyeztet a Nemzeti Népegészségügyi Központtal, hogy milyen adataik vannak a személyről és milyen intézkedéseket javasolnak. Fertőzés gyanús személyt nem szabad az előállítóban elhelyezni.

Fertőzés gyanúja esetén a rendőrök az előállított személyt már az intézkedés helyszínén kikérdezik, és az esetet az Eljárásrend¹⁵ előírása szerint osztályozzák. A veszélyhelyzet elrendelése óta¹⁶ nem fordult elő, hogy koronavírus-fertőzés gyanús személy érkezett volna az Objektumba.

A veszélyhelyzet miatt az épületben védőmaszk és kézfertőtlenítő használata kötelező. Amennyiben az ügyfél vagy a fogvatartott nem rendelkezik maszkkal, azt az Objektum személyzete biztosítja számára. A kézfertőtlenítés a bejáratnál történik, belépéskor az előállított személy védőmaszkot kap. A látogatáskor nem volt kötelező védőkesztyűt hordani.

Az előállított tájékoztatást kap a hozzátartozó értesítésének és a védő kirendelésének lehetőségéről, a jogorvoslati jogairól és arról, hogy élelmet kérhet. Az írásos tájékoztatást magánál tarthatja. Ezt követően a rendőrök az előállított személyt nyilatkoztatják arról, hogy szenved-e valamilyen betegségben, illetve, hogy az intézkedés során keletkezett-e sérülése vagy van-e panasza.

Az Objektum dolgozói a külföldi előállítottak tolmácsot rendelnek ki, amennyiben nem tudnak vele kommunikálni az elsődleges tájékoztatás során. A rendőrség állományából többen angolul, egy munkatárs pedig románul beszél.

A látogatás az előállítás kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.4. Elhelyezés, tárgyi feltételek

„A rendőrségi fogvatartásnak alapvetően aránylag rövid időtartamúnak kell lennie. Következésképpen a fogva tartás fizikai körülményeitől a rendőrségi intézményekben nem várhatóak el, hogy olyan jók legyenek, mint más fogvatartási intézményekben, ahol az embereket hosszú ideig tartják. Azonban bizonyos elemi szükségleteket ki kell elégíteni.”¹⁷

A „zárkákát továbbá pihenőeszközzel kell felszerelni (pl. rögzített szék vagy pad), az éjszakára is fogságban tartott személyek számára pedig tiszta matracot és takarókat kell biztosítani.”¹⁸

A rendőrségi zárkák kívánatos mérete – nem minimum értéként értelmezve – a rendőrségi fogva tartás speciális jellegére figyelemmel, hét négyzetméter.¹⁹

Az Objektumban egyetlen előállító helyiség található, amelynek betekintő nyílással ellátott bejárata az Objektum központi folyosójáról nyílt. A takarítási napló a helyiség ajtajára volt kifüggesztve. A helyiség hasznos, a lezáró rácsszerkezetig mért mérete 5 m x 1,20 m, vagyis 6 m² volt. Az átlagos állapotú előállítóban egy a linóleum borítású padozathoz rögzített pad volt. A hagyományos kialakítású pad a 12 óra időtartamú előállítás esetén a megfelelő éjszakai pihenést nem tenné lehetővé. A helyiség ráccsal lezárt végében a fűtést biztosító radiátor test felett egy belülről nyitható, szigetelt, újszerű ablak található. A délelőtti időszakban a helyiség természetes megvilágítása megfelelő volt. Az előállított személyek számára kijelölt, tiszta, de felújítandó állapotban lévő WC és mosdó egy másik helyiségben található.

¹⁵ Lásd az Eljárásrend V. fejezet C) pontját.

¹⁶ Lásd a Rendelet 4. §-át.

¹⁷ CPT/Inf (92) 3, 42. pont.

¹⁸ CPT/Inf (92) 3, 42. pont.

¹⁹ CPT/Inf (92) 3, 43. pont.

Az előállított személyeknek az előállítás maximális időtartamáig tartó, akár éjszakába nyúló várakozásra alkalmatlan bútorzatú helyiségben történő elhelyezése veszélyezteti az Alaptörvény II. cikkében megfogalmazott emberi méltósághoz való jog érvényesülését.

2.5. Kapcsolattartás, hozzátartozó és a védő értesítése

A rendőrségi fogva tartás kapcsán a CPT különösen fontosnak tartja, hogy a fogvatartott a fogva tartás tényéről az általa kiválasztott harmadik felet (családtag, barát, konzulátus) mielőbb értesíthesse, és az ügyvédhez való jogát gyakorolhassa.²⁰

A CPT 1999. évi magyarországi látogatásáról szóló jelentés ajánlásai szerint biztosítani kell a hozzátartozó vagy a harmadik személy késelem nélkül történő értesítését, továbbá a jogi képviselőhöz történő hozzáférés lehetőségét hatékony módon, a fogva tartás első pillanatától kezdődően. A hozzátartozó értesítésének követelményét a CPT 2009. és 2013. évi látogatásairól készült jelentések ismételten hangsúlyozták.²¹

Az Rtv. 18. § (1) bekezdése szerint a „fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozója vagy más személy értesítését kérje, ennek érdekében a fogvatartottat nyilatkoztatni kell. A fogvatartott által értesítendőnek megjelölt személy értesítésének kötelezettsége a rendőrséget terheli, az értesítést a rendőrség indokolatlan késelem nélkül teljesíti. Ha az értesítés ténye az eljárás során keletkezett adatok alapján veszélyezteti az intézkedés célját, akkor az értesítést el kell halasztani és akkor kell megtenni, amikor a veszélyeztetés már nem áll fenn. (...)”

Mivel az Objektumban szolgálatirányító nincsen, az előállított személy hozzátartozója, a harmadik személy és a jogi képviselő értesítését az előállítást követően a szolgálatban lévő állomány intézi. Az előállított személy által megjelölt személyt a rendőrök általában telefonon értesítik, de ennek sikertelensége esetén akár személyesen felkeresik. Fiatalkorú előállítása esetén a törvényes képviselőt értesítik, sőt szükség esetén az intézkedő járőrök behozzák őt az objektumba. Külföldi előállításakor a hozzátartozó vagy a külképviselet értesítését már nem a rendőrök állománya, hanem a Gárdonyi Rendőrkapitányság szolgálatirányítója intézi.

A rendőrök a fogvatartottak kapcsolattartásra vonatkozó jogait járványhelyzet idején is biztosítják. Az intézkedéseket, illetve értesítéseket személyesen végrehajtó rendőrök az elkerülhetetlen személyes kontaktusok során az Eljárásrend C) pont 1/b. alpontjában megfogalmazott „szoros kapcsolat” elkerülésére törekszenek.

A látogatás a hozzátartozó és jogi képviselő értesítéséhez való jog kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.6. Előállított személyek orvosi ellátása

A CPT 12. számú általános jelentésében fejti ki, hogy az „*orvoshoz jutás jogának magában kell foglalnia a fogvatartottnak azt a jogát, hogy kívánsága szerint olyan orvos vizsgálja meg, akit ő maga választott (...).*”²² Amennyiben a fogvatartottak kezelése a rendőrhatalóság által biztosított orvos feladata, a rossz bánásmódok megelőzése érdekében biztosítani kell, hogy a fogvatartott az általa kiválasztott orvos vizsgálatát is kérhesse.²³

Az Rtv. 17. § (2) bekezdése értelmében, a „rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére - amint ez lehetséges - segítséget kell nyújtani,

²⁰ CPT/Inf (92) 3, 36. pont.

²¹ CPT/Inf (2001) 2, 30. pont, CPT/Inf (2010) 16, 23. pont, CPT/Inf (2014) 13, 22. pont.

²² CPT/Inf (2002) 15, 42 pont.

²³ CPT/Inf (92) 3, 36. és 37. pont.

szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.”

Az Rtv. 18. § (2) bekezdése szerint *„A rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogva tartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni.”*

A szabadságuktól az Rtv. 33. § (3) bekezdése alapján, előállítás címén megfosztott személyek kapcsán a Szolgálati szabályzat 31. § (7) bekezdése mindössze annyit ír elő, hogy *„elhelyezéskor a fogvatartottat nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról. Betegség vagy sérülés esetén orvosi ellátásban kell részesíteni”.*

Amennyiben az előállított személy betegséget jelez, védőfelszerelést kap, és a rendőrök az orvossal konzultálnak arról, hogy előállítható-e. Miután rendőrorvos csak Székesfehérváron teljesít szolgálatot, a rendőrök a sérült fogvatartottat kórházba vagy az orvosi ügyeletre szállítják. Az előállítottat, nem az általa választott, hanem az ügyeletben lévő vagy éppen rendelő orvos fogja megvizsgálni. Ha az előállítottnak sérülése van, a rendőrök az intézkedés helyszínére mentőt hívnak. Amennyiben a fogvatartottnak akut betegség miatt orvosi előírásra gyógyszer kell szednie, azt behozhatja magával az Objektumba. Az eljáró rendőrök az ügyeletes orvossal konzultálnak arról, hogy a fogvatartott szedheti-e a nála lévő gyógyszert.

Az előállítottra vonatkozó egészségügyi adatokat tartalmazó dokumentumokat a kényszerintézkedésre vonatkozó iratokkal együtt páncélszekrényben tárolják, majd irattárba kerülnek.

A látogatás az előállítottak orvosi ellátásának körülményei kapcsán alapvető joggal összefüggő visszasságra utaló körülményt nem észlelt.

2.7. Bánásmód az Objektumban

A CPT 12. számú Általános Jelentésének 47. pontja szerint *„A rendőrségi fogvatartottak számára megfelelő illemhelyet kell biztosítani kulturált színvonalon, és kielégítő tisztálkodási lehetőséghez kell jutniuk. Közvetlenül álljon rendelkezésükre ivóvíz, és megfelelő időben étkezést kell biztosítani számukra, naponta legalább egyszer teljes értékű étellel (...).”*

A Szolgálati szabályzat 31. § 11. pontja értelmében a *„személyi szabadság korlátozásának első 5 óráját követően az intézkedést foganatosító rendőri szerv gondoskodik a fogvatartott személy élelemmel történő ellátásáról. A fogvatartott személy étkezése az előállító helyiségben történik.”*

Az előállító helyiségben sem vészjelző gomb, sem monitoros megfigyelésre szolgáló kamera nem volt. A rendőrök betekintéssel győződhetek meg a fogvatartott állapotáról. A különálló WC helyiségben tartózkodó előállított is kizárólag betekintés útján volt ellenőrizhető. A fogvatartottak számára kijelölt WC és mosdó az Eljárásrend előírásainak²⁴ megfelelően volt felszerelve. A helyiségben kézfertőtlenítő és egyszer használatos papírtörölő volt elhelyezve.²⁵

A rendőrök a forrónyomos ügyekben előállított személyeket többségében nem az Objektumba, hanem a Gárdonyi Rendőrkapitányság előállító helyiségébe szállítják. Fiatalkorú vagy írni-olvasni nem tudó személy kihallgatásának rögzítésére a Gárdonyi Rendőrkapitányságon van lehetőség.

Előfordulhat, hogy bár az intézkedés alá vont személyt az Objektumban állítják elő, de az eljárás jellege vagy időtartama miatt nem az előállító helyiségben helyezik el. Ilyen például, ha az előállított ittas személy az alkoholszonda alkalmazását, valamint a mérési eredményekről

²⁴ Lásd az Eljárásrend III. fejezet 4. és 5. pontját

²⁵ Ld. Melléklet, (4) kép

történi tájékoztatást – a megfelelő intézkedések megtételét – követően nem az előállítóba kerül, hanem szabadon bocsátják.

Az Objektumban az előállítottak étkeztetésére szolgáló konzerveket tárolnak. Amennyiben különleges étkezési igényű az előállított, akkor a speciális ételt a boltban a rendőrség költségére vásárolják meg a rendőrök. Előfordult, hogy 5 órát meghaladó időtartamban fogvatartott személy élelmezését kellett biztosítani. Ilyen esetben a rendőrök megkérdezik a fogvatartottat, hogy egészségi vagy vallási okból különleges étkezési igénye van-e. Ha az ételkonzervek vagy a boltban vásárolható élelmiszer a fogvatartott számára nem megfelelő, akkor étteremből rendelnek, vagy más megoldást keresnek az étkeztetésére.

Nők speciális higiénés szükségletei kapcsán elmondták, hogy amennyiben az előállított részéről ilyen igény merül fel, akkor a szükséges dolgokat a rendőrök beszerzik. A megelőlegezett összeget később a Gárdonyi Rendőrkapitányság házipénztára megtéríti számukra.

Az előállított a rendőri intézkedéssel kapcsolatos panaszát az előállítási nyomtatványon jelezheti, amelyet az őrsparancsnoknak kell kivizsgálnia. A munkaidőn kívül érkező panaszt az eljáró rendőr jelenti a Gárdonyi Rendőrkapitányság szolgálatirányítójának, aki utasítja a forrónyomos szolgálatot ellátó rendőrt, hogy ezt jegyzőkönyvezzé. A fogvatartottakkal való bánásmóddal összefüggésben a személyi állomány tagjaival szemben sem fegyelmi, sem más eljárás nem volt folyamatban.

A látogatás az előállítottakkal való bánásmód kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.8. Kényszerítő eszközök használata

A CPT által 2018-ban kiadott, a fogvatartottak szállítására vonatkozó elvárásait tartalmazó összefoglaló anyagban a fogvatartottak hátrabilincselésére vonatkozóan megállapította, hogy az a kényelmetlenség és a sérülés kockázatára figyelemmel kerüendő.²⁶

Az Rtv. 15. § (2) bekezdése alapján, „Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.”

A Szolgálati szabályzat 39. § (1) bekezdése értelmében „az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.” A Szolgálati szabályzat 41. § (5) bekezdése második mondata szerint „Tilos a bilincs olyan módon való használata, amely indokolatlanul fájdalmat, sérülést okoz vagy jellegénél fogva megalázó.”

Az ORFK Rendészeti Főigazgatósága által kiadott Ajánlásokban a rendőri intézkedések szakszerű végrehajtása érdekében a járványügyi veszélyhelyzettel összefüggésben fogalmaznak meg figyelemfelhívó ajánlásokat a rendőrség állománya számára.

Ilyen figyelemfelhívó ajánlás, hogy a megkezdett rendőri intézkedés közben a beszerzett információk és az intézkedés alá vont személy nyilatkozata, magatartása függvényében a rendőrnek folyamatosan mérlegelnie kell a védőeszközök használatának szükségességét, vagy az, hogy rendőri intézkedések időtartama ne haladjon meg a 15 percet és a szoros kapcsolat elkerülése érdekében a rendőrök az okmányok felmutatását kérik az igazoltatások során annak átvétele helyett. Javasolja továbbá azt is, hogy a rendőrök a szolgálat befejezésekor a szolgálati

²⁶CPT Transport of detainees Factsheet June 2018 (A CPT elvárásai a fogvatartottak szállításával összefüggésben), CPT/Inf (2018) 24, 3. pont.

gépkocsik átadás-átvétele előtt a belső felületek, kezelő szervek fertőtlenítéséről gondoskodjanak.

Az őrsparancsnok feladatkörébe tartozik a személyes szabadságot korlátozó rendőri intézkedésekhez kapcsolódó panaszok kivizsgálása, és az előállító helyiség, illetve az előállításokkal kapcsolatosan keletkezett teljes dokumentáció rendszeres ellenőrzése. A megvizsgált 5 db személyes szabadság korlátozásáról szóló jelentés alapján minden esetben alkalmaztak kényszerítő eszközt az eljáró rendőrök. Mindegyik esetben bilincselés történt és egy esetben még testi kényszer alkalmazására is sor került. A rendőrök az intézkedés alá vont személy ellenszegülését, támadó magatartását és szökése megakadályozását jelölték meg a bilincs használat indokaként.

Az Rtv. 48. §-a alapján a rendőr meghatározott célból, vagyis a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy „önkárosításának megakadályozására,²⁷ támadásának megakadályozására,²⁸ szökésének megakadályozására,²⁹ ellenszegülésének megtörésére”³⁰ alkalmazhat bilincset. Az előállított személyek kezét két esetben előre, egy esetben hátrabilincseltek, két esetben pedig nem derül ki az iratból, hogy előre vagy hátrabilincseltek-e a kezeket.

A vizsgált jelentésekben a tényállás leírása részletes (pl. leírták, hogy az ittas személy ellenszegülésének megtörésére bilincset alkalmaztak, és azt is, hogy az intézkedés alatt agresszív magatartást mutató, intoxikált állapotú előállítottak az orvosi ellátásáról is gondoskodtak). Máshol a hátrabilincselés indokoltsága kapcsán fejtették ki kellő részletességgel, hogy a testi kényszer alkalmazása mellett a szökés veszélye is fennállt az intézkedés alá vont személy esetében. A korlátozó eszközök indokoltságának Rtv. szerinti minősítése megfelelő volt.

A Szolgálati szabályzat 41. § (6) bekezdése aa) pontja szerint a rendőri intézkedés során a kezek hátrabilincselése akkor indokolt ha „*a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, valamint szökéstől,*”

Az öt esetből két intézkedés a Rendelet hatálybalépése után, és az Eljárásrend kiadását követő, de az Ajánlások kiadmányozását megelőző időszakban történt. A releváns időszakban keletkezett két iratban azonban a veszélyhelyzetből adódó, az egészségmegőrzést célzó rendőrségi feladatokról, így az Eljárásrend előírásaiból fakadó általános és személyi vagy a szolgálati gépjárművek használatára vonatkozó speciális higiénés feltételek megteremtéséről, illetve a fertőzés gyanú tisztázására vonatkozó elsődleges adatgyűjtési, osztályozási rendőri tevékenységekről nem esik szó. A veszélyhelyzetben végrehajtott intézkedésekről készült jelentésekben erről nem történik említés a járvány idején.

A látogatás kényszerítő eszközök vonatkozásban alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt. Felhívom azonban a figyelmet arra, hogy a személyes szabadságot korlátozó intézkedések rutinszerű adminisztrációja során – a veszélyhelyzet miatti előírások betartását is rögzítve – nagyobb körültekintéssel járjon el a rendőri állomány.

2.9. A személyi állomány munkavégzésének körülményei

*Az ORFK vezetőjének helyettese által 2020. március 20-án jóváhagyott Eljárásrend szerint a Rendőrség vezetői állománya a koronavírus betegség járványügyi helyzetének változásairól, az irányítása alá tartozó személyi állományt tájékoztatni köteles.*³¹

²⁷ Rtv. 48. § a) pont.

²⁸ Rtv. 48. § b) pont.

²⁹ Rtv. 48. § c) pont.

³⁰ Rtv. 48. § d) pont.

³¹ Lásd az Eljárásrend II. fejezet 2. pontját

Szolgálatba lépéskor, az eligazítás során a szolgálatirányító parancsok számára előírás ennek megfelelően az állomány tájékoztatása az aktuális járványügyi helyzetről, de kötelessége a figyelemfelhívás a fokozott személyi higiénié, és a szolgálati helyeken, illetve a szolgálati járművekben alkalmazandó, a fertőzés megelőzését szolgáló speciális szabályok betartására is. Az Eljárásrend rendelkezik arról is, hogy a területi szervek készítsenek a betegség megelőzést szolgáló tájékoztató anyagokat, és ezeket az állomány számára elérhető módon helyezték ki illetve juttassák el részükre.³²

Az Objektum állománya a járványhelyzetről, az ahhoz kapcsolódó fertőzésveszélyről, és a védekezés módjáról részletes tájékoztatást kapott A bejáratnál felirat figyelmeztetett a kézfertőtlenítés és a szájmaszk kötelező használatára. Az épületbe érkezőknek a fertőtlenítő oldattal átitatott lábtörőn való áthaladást követően a bejáratnál elhelyezett kézfertőtlenítő készüléket kell használniuk. A szájmaszkok az Objektum előterében, egy kis asztalra kikészítve találhatóak. Az egyik megtekintett hivatali helyiségben lévő mosdó melletti falon a biztonságos fertőtlenítő kézmosásról tájékoztató plakát volt kifüggesztve.

A rendőrségi eljárások során a személyes, szoros kontaktust próbálják minimalizálni a rendőrök. A vírusfertőzés veszélye miatt kevesen jönnek az Objektumba, inkább e-mailen történnek a bejelentések.

Az Objektumban vizsgálói munkakörben dolgozó rendőrnő a maszkon és kesztyűn felül arcvédő plexi maszkkal is rendelkezik a gyanúsított kihallgatások esetére. Ha adatrögzítést, „rabosítást” kell végezni, ahhoz teljes testet védő overallt kell viselnie. A látogatásig a rendőrnőnek ezt a védőruhát még nem kellett használnia. A járványhelyzetről és az annak kapcsán követendő intézkedésekről a szolgálati előjáróitól a szükséges tájékoztatást megkapta. A rendőrnőnek az egyéni védő felszerelésekből, mint kesztyű és maszk megfelelő mennyiség állt rendelkezésére. A veszélyhelyzet elrendelése óta nem fordult elő, hogy előállított személyt kellett volna kihallgatnia. Amennyiben előállítottat kellene kihallgatnia, megfelelő távolságot tartana, valamint kesztyűt és maszkot használna.

A rendőrök irodáiban található bútorok elfogadható állapotúak voltak. Az öltöző falának egy részéről a vakolat hiányzott és a mérete sem volt megfelelő, mert az öltözőszekrények közti szűk térben egyszerre többen nem tudnak öltözködni.³³ Az öltözőből nyíló személyzeti mellékhelyiségek szintén felújítást igényeltek, de a női mellékhelyiségben található mosdókagylóra az előírásoknak megfelelő³⁴ folyékony kézfertőtlenítő és egyszer használatos papírtörölköző ki volt készítve. A rendőrség konyhája szűkös az állománynak.

Az állomány túlóráit elszámolják, illetve választhatnak, hogy szabadidőben, vagy pénzben kérik a túlmunka megváltását

A látogatás a munkavégzési körülmények kapcsán alapvető joggal összefüggő visszasságot nem észlelt. Aggodalomra ad okot, hogy az állomány kulturált öltözködési, étkezési lehetőségének hiánya, a mellékhelyiségek állapota – figyelembe véve azt is, hogy a rendőrök fokozott lelki megterheléssel járó munkát végeznek – a fogvatartottakkal való bánásmódra is kihathat.

3. Összefoglalás

A vizsgálat időpontjában a rendőrsőn előállított személy nem tartózkodott, így a látogatócsoport a személyzet négy tagjával készített interjút.

³² Lásd az Eljárásrend II. fejezet 3. és 4. pontját

³³ Ld. Melléklet, (5) kép

³⁴ Lásd az Eljárásrend III. fejezet 4. és 5. pontját

A veszélyhelyzetről szóló kormányrendelet alapján tett intézkedések, az Eljárásrend és az Ajánlások előírásai a rendőrségi fogvatartottak jogait tiszteletben tartják. A veszélyhelyzet elrendelése óta koronavírus-fertőzés gyanús személy nem érkezett az Objektumba.

Az intézkedéseket foganatosító, illetve az értesítéseket személyesen végrehajtó rendőrök munkavégzése során a személyes kontaktus elkerülhetetlen. A szájmaszkok, a fertőtlenítő eszközök és védőfelszerelések mind az Objektum épületében, mind az előállítottak biztonságos szállítására használt szolgálati gépkocsiban rendelkezésre álltak.

Az Objektum személyi állománya a fogvatartottak kapcsolattartáshoz fűződő jogainak érvényesülését a járvány idején is képes volt biztosítani.

Az előállítottak által használt helyiségek megfelelő higiénés állapota és felszereltsége kapcsán nem, de az előállító helyiségben elhelyezett pad alkalmatlansága miatt alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt állapítottam meg.

A fogvatartottak számára kijelölt mellékhelyiség felújításra szorul. A látogatócsoport ezen felül a személyzeti öltöző állapota és mérete kapcsán, a kulturált öltözködés lehetősége miatt fogalmazta meg aggályait és a személyzeti mellékhelyiségek állapotát sem találta megfelelőnek.

4. Ajánlások, javaslatok

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján felkérem a **Gárdonyi Rendőrkapitányság vezetőjét**, hogy gondoskodjon

1. az előállító helyiségben elhelyezett pad cseréjéről;
2. a fogvatartottak számára fenntartott mellékhelyiség felújításáról;
3. a személyi állomány által használt öltöző és mellékhelyiségek szükség szerinti bővítéséről és felújításáról.

Budapest, 2020. az elektronikus dátumbélyegző szerint

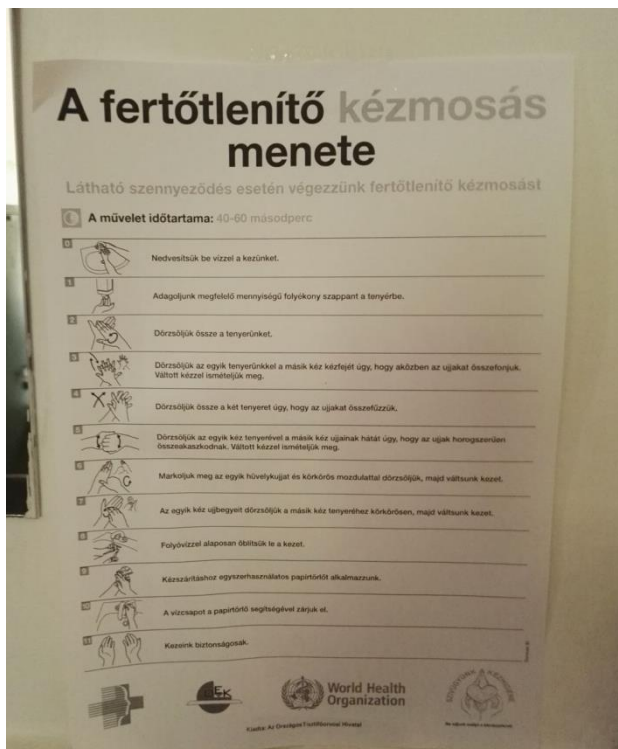
Dr. Kozma Ákos

Melléklet

1. számú kép: Figyelmeztető felirat a rendőrőrs bejáratánál

2. számú kép: Veszélyes hulladék tárolása szolgáló fóliazsák

3. számú kép: Tájékoztató plakát

4. számú kép: Fogvatartottak mellékhelyisége

5. számú kép: Öltöző helyiség

6. számú kép: Szolgálati gépjármű csomagterében elhelyezett védőfelszerelés